جالپى حالىق سالاماتتىعىنىڭ سپورتتىق ەرەكشەلىگىن كورنەكتىلەندىردى

(باسى 1 ـ بەتتە)

بۇگىنگى كۈندەگى شىنجياڭ دەنە تاربيەسى ئداستۇرلى باسىمدىققا يە جارىس تۇرلەرىنىڭ جايلى شەكىبەرىنەن شىعىپ، كوپتەگەن سالالاردا بەلسەندىلىكپەن جاڭالىق اشۇعا نزدەنىس جاساپ، بىرتىندەپ قار ـ مۇز جارىس تۇرلەرى، 3 ۇلكەن دوپ، جەڭىل اتلەتىكا، جارىس اۋتومۇبيلى سياقتى ەرەكشە باسىمدىققا يە جارىس تۇرلەرىن، بوكس، بالۋان، ات ونەرى، ساداق اتۋ، تايكوندو سياقتى ئداستۇرلى باسىمدىققا يە جارىس تۇرلەرىن قالىپتاستىردى.

بۇقارالىق دەنە تاربيە ئبىر تۇلعالى بلگەرىلەدى

داڭقتار، مەدالدار سپورتشىلاردىڭ، جاتتىقتىرۋشىلاردىڭ قاجىرلىلىقپەن توككەن تەرىنە دەمەۋ بولۇمەن بىرگە، رايونىمىزدىڭ دەنە تاربيە سىستەمىسىنداعى جالپى بەتتىك داموى قول جەتكىزگەن سۇبەلى ناتيجەنى دە ايگىلەدى. دەسە دە دەنە تاربيە سىستەمىسى دامىپ بۇگىنگە جەتكەندە، ول تەك قانا جارىس الاڭىندا التىن، كۇمىس مەدال الۋ عانا ەمەس، بۇقارالىق دەنە تاربيەنىڭ باسەكەلىك دەنە تاربيەمەن ئبىر تۇلعالى بلگەرىلەۋىن دە قاجەت ەتەدى.

2 ـ ايدىڭ 18 ـ كۈنى مۇزداعى دومالاتپا دوپ، مۇزدا ارقان تارتۋ، قىزىقتى كەرلينيگ سياقتى قار ـ مۇز سپورتتارى ئۇرىمجى ەكونوميكالىق، تەحنيكالىق اشۋ رايونى (توۋتۇنحى رايونى) لياڭحى اۋماعى ماجياجۋاڭزى قىستاعىندا ىركەس ـ تىركەس ورىستەتىلىپ، توعىزەكتەگى ئبىرتالاي ەگىنشى ـ مالشىلاردى قار ـ مۇز قىزىعنان ئلاززات الۋعا باۋرادى. ماجياجۋاڭزى قىستاعى سياقتى جاقسىداعى جىلداردان بەرى شىنجياڭنىڭ جەر ـ جەرىندە بۇقارالىق دەنە تاربيە جارىس قيىمىلدارى قارىشتاپ ورىستەدى. مارىكا جارىسى، جارىس تۇرلەرى جەلىلەس جارىسى جانە ەرەكشە جارىس قيىمىلدارى جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋ قيىمىلدارىنىڭ كەڭىنەن جالپىلاسۋىن جەبەدى؛ قوعامدىق كۇشتەردىڭ كولەمدى بۇقارالىق دەنە تاربيە جارىستارىن وتكىزۋ ىنتاسى ۇزدىكسىز تاسقىندايدى، جارىس سانى مەن قاتىناسقان ادام سانى جاڭا رەكورد جاراتتى.

قوعامدىق دەنە تاربيە جەتەكشىلەرى قوسىنى جەدەل ۇلعايدى. قازىرگە دەيىن رايونىمىزداعى ئار دارەجەلى، ئار ئتۇرلى قوعامدىق دەنە تاربيە جەتەكشىلەرىنىڭ سانى 53 مىڭ 100 ادامعا جەتىپ، ورتا ەسەپپەن ئار مىڭ ادامعا 2.16 قوعامدىق دەنە تاربيە جەتەكشىسىنەن تۇرا كەلدى. ولار جىل بويى اۋدىل ـ قىستاق ـ تاردا، الەۋمەتتىك اۋماقتاردا تەبىندى قىزمەت ىستەپ، ئار ۇلت بۇقارالىق ەلمىي دەنە شىنقىتىرۋ جەتەكشىلگىن ازىرلەپ، جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋ سپورتىن جالپىلاستىرىپ، قالىڭ بۇقارانىڭ قىزۋ قارسى الۋىنا بولەندى. ولاردىڭ جەتەكتەۋىندە، جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋ قيىمىلى قارىشتاپ ورىستەدى، سۇدا ئجۇزۇ، جۇگىرۇ، تايجي، يوگا... "كالوريا ورتەۋ" كوپتەگەن ادامنىڭ تۇرمىس تاسىلىنە اينالدى.

بۇقارالىق دەنە تاربيە جاستىق كوكتەم كۇشىن ۇستەدى. 2014 ـ جىلدان بەرى التاي ايماعى بلگەرىندى ـ كەينىدى فۇتبول، شاڭعى، ات ەمىنۇ سياقتى دەنە تاربيە ساباقتارىن مەكتەپتەرگە كىرگىزىپ، بۇكىل ايماقتا "جازدا ات مىنەتىن، قىستا شاڭعى تەبەتىن، ئبىر جىلدىڭ 4 ماۋسىمىندا فۇتبول وينايتىن" ەرەكشە دەنە تاربيە ساباعىن قالىپتاستىردى؛ قارامايلى قالاسى ورتا، باستاۋىش مەكتەپتەردە، سوندای ـ اق بالاباقشالاردا دوڭگەلەكتى كونكي سپورتىن جاپىاي جالپىلاستىرىپ، كونكي سپورتىنىڭ جالپىلاسۋىن ئونەمدى بلگەرىلەتىپ، زور توپتاعى شاڭعى اۋەسكەرلەرىن جەتىلدىردى؛ اقسۋ ايماعى ۇستەل دوپ قوعامى 2013 ـ جىلى 7 ـ ايدا قۇرىلعاننان بۇگىنگە دەيىن مۇشەلەرى 30 نەشە ادامنان 200 نەشە ادامعا مولايدى، مۇشەلەرىنىڭ ەك كىشىسى نەبارى 7 جاستا؛ بۇكىل ەلدەگى جوعارى مەكتەپتەردىڭ فۇتبول قۇراماسى مەن باسكەتبول قۇراماسىندا "شىنجياڭدىقتار بولماسا، قۇراما قۇرىلمايتىن" قۇبىلىس جارىققا شىقتى.

اۋتونوميالى رايوندىق دەنە تاربيە مەكەمەسىنىڭ ساناق ساندى مالىمەتىندە كورسەتىلۇىنشە، 2020 ـ جىلدىڭ ايماعىندەيىن رايونىمىزدا ئار ايتادا دەنە تاربيەلىك شىنىعۇعا قاتىناساتىن ادامداردىڭ سانى 37%تەن اسىپ، دەنە تاربيەلىك شىنىعۇعا ۇنەمى قاتىناساتىن ادامداردىڭ سانى 8 ميللىونعا جەتكەن. تاسقىنداعان سپورت ىنتاسى مەن كوكەي تەستى سالاماتتىق قاجەتى شىنجياڭداعى ئار ۇلت بۇقارالىقتىڭ تاماشا تۇرمىسقا تالپىنۇىنىڭ ماڭىزدى قۇرامداس بولىگىنە اينالدى.

جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋ سالتقا اينالدى

باس شۇجي شي جينپيڭ: "دەنە تاربيەدە قۇاتتى ەلدەن سالاماتتى جۇڭگوعا دەيىن حالقتىڭ سالاماتتىعى، حالقتىڭ دەنە قۇاتى، حالقتىڭ باقىتى، ئبار ـ ئبارى تامىرلاس. بۇل جاپىاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۋدىڭ، جاپىاي وسىزاماندانۋدىڭ وزىنە تەپسىلى ئمانى. ونىڭ ماڭىزى كىشكەنە ىستەن ۇلكەن ناتيجە شىعارۋ"، ـ دەپ اتاپ كورسەتتى.

"ورنىڭدا قادامدا، قولدارىڭدى سەرمە". ئار كەش سايىن ئۇرىمجى دەنە تاربيە باقشاسىندا مۇزىكا ۇاعىندا قويىلادى، دەنە شىنقىتىرۋ ماڭايداعى قالا تۇرعىندارىنىڭ تۇرمىس ادەتىنە اينالدى، كوپتەگەن ادام بۇل اراعا ارنايى باسقالارمەن ۇستەل دوپ وينايتىن ەكەنىن ەستىدى. "قايدا بارىپ دەنە شىنقىتىرامىز؟" دەگەن ماسەلە ئبىر مەزگىل كوپتەگەن ادامنىڭ باسىن قاتىرىپ كەلگەن بولاتىن. كونكي، شاڭعى، جۇرىسكەرلىك، تايجي جۇدىرىقشىلىعى، الاڭ ئبيى... قازىر ادامداردىڭ ويىنا تۇسكەن دەنە شىنقىتىرۋ تۇرلەرىنىڭ بارلىعى شىنجياڭ سىندى وسناۋ شۇرايلى وڭىر دە دۇماندى ورىستەۋدە. بالاۋسا جەتكىنشەكتەن زەينەتكە شىققان قارتقا دەيىن جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋدى بىرتىندەپ سالتقا اينالدىرىپ، سالاماتتى تۇرمىس ۇستانىمى جۇرت جۇرەگىنە بارعان سايىن تەرەڭ ۇيالادى.

رايونىمىز كولەمدى سپورت الاڭ ـ سارايلارىن سالۋمەن بىرگە، بۇقارانىڭ ماڭىنداعى "دەنە شىنقىتىرۋ ۇيلەرى" مەن "جەڭىل اتلەتىكا الاڭدارىن" سالۋعا دا ەرەكشە ئمان بەردى. 2021 ـ جىلعا دەيىن رايونىمىزدا 67 مىڭ 700 دەنە تاربيە الاڭى (بولمە ئشى دەنە تاربيە الاڭ ـ سارايى 9500، دالاداعى دەنە تاربيە الاڭى 58 مىڭ 200) سالىنىپ، الاڭ جەر اۋدانى جان باسىنا 2.03 شارشى مەتردەن تۇرا كەلدى. 2018 ـ جىلدىڭ ايماعىندا ئىمەن سالىستىرعاندا، دەنە تاربيە الاڭى 6100 مولايىپ، جان باسىنا تۇرا كەلەتىن الاڭ جەر اۋدانى 0.09 شارشى مەتردەن ارتتى. سالىنىپ بولعان اۋدان دارەجەلى جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋ ورتالعىنىڭ سانى 86عا جەتىپ، بۇكىل رايوندىق جالپى سانىنىڭ 93%ىن يەلەدى؛ اۋدىل ـ قالاشقتاردىڭ سالىنىپ بولعان شارۋالار دەنە تاربيە، دەنە شىنقىتىرۋ ينجەنەريالىق 452گە، اكىمشىلىك قىستاقتاردىڭ ەگىنشى ـ مالشىلار دەنە تاربيە، دەنە شىنقىتىرۋ ينجەنەريالىق 8601گە جەتتى. شىنجياڭدا "15 مينۇتتىق دەنە شىنقىتىرۋ شەڭبەرى" قۇرىلىسى جەدەل بلگەرىلەتىلۇىدە، ئار ادام بۇل ارادان وزىنە ۇيلەسەتىن دەنە شىنقىتىرۋ ساحناسىن تابا الادى.

جۇرتتا اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم تۇراقتى كوميتەتى كەڭەيتىلگەن ئماجلىس اشىپ، جالپى حالىق دەنە شىنقىتىرۋعا الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، بۇقارالىق دەنە تاربيەنىڭ، باسەكەلىك دەنە تاربيەنىڭ، دەنە تاربيە كاسىپ سالاسىنىڭ سايكەستى دامۇىن بلگەرىلەتۇدى ورتاعا قويدى.

دەنە شىنقىتىرۋ تانىمىنىڭ، دەنە شىنقىتىرۋ ىنتاسىنىڭ رايونىمىزداعى ئتىپتى دە كوپ ادامنىڭ كۇندەلىكتى داعدىسىنا اينالىپ، ئتىپتى دە كوپ ادامنىڭ قانىنا سىڭىتىندىگى، ئشۇباسىز. قىزمەتتەن تۇسكەندە دەنە شىنقىتىرۋ ۇيىنە بارىپ تەر شىعارۋ، وقۇدان تۇسكەندە دوستارمەن بىرگە قاۋىرسىن دوپ ويناۋ، اپتا سوڭىندا وتباسىنداعىلارمەن بىرگە شاڭعى الاڭىنا بارۋ... دەنە تاربيە سپورتى حالقتىڭ سالاماتتى، باقىتتى تۇرمىسىنىڭ ماڭىزدى قۇرامداس بولىگىنە اينالىپ، تاماشا تۇرمىسقا ئداۋىر كەلبەتىن ۇستەۋدە.

(باسى 1 ـ بەتتە)

اۋتونوميالى رايوندىق سالىق مەكەمەسى سالىق تولەۋ جونىنەن قىزمەت وتەۋ باسقارماسىنىڭ ورىنباسار باسىنعى شۇي شياۋبين تانىستىرىپ بىلاي دەدى: شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارىدىڭ كىرەۋ قويۋ، كەپىل بەرۋ قۇاتى ئالسىز، قارجى قۇراۋ سۇرانىسى بىتىراندى بولۇداي ئىس جۇزىندەگى ماسەلەلەردى ويلاستىرىپ، اۋتونوميالى رايوندىق سالىق مەكەمەسى، بانكەنى، قامسىزداندىرۋدى باقىلاۋ مەكەمەسى مەن بانكەلەر اراسىندا "بانكە ـ سالىق تەپەلداستىعى" ئرى ساندى مالىمەتىن تايانىش ەتەتىن زەردەلى تۇعىرلار زاڭ بويىنشا بولۇ، بەلگىلەمەگە ۇيلەسۇ جانە كاسىپورىندارىدىڭ ۇقىق بەرۋى شارتىندا سالىق تاپسىرۋ سەنىمدىلگى ينفورماتسياسىن جوعارى ونىمدىلىكپەن جەتكىزىپ، "بانكە ـ سالىق تەپەلداستىعى" بويىنشا نەسيەگە ئوتىنىش بەرۋ، تەكسەرىپ بەكىتۋ، سەنىمدىلىك نەسيە بەرۋ، نەسيە اقشانى ئتۇسىرۋ سىندىلارىدىڭ بارلىعىن تىلدىكتە "ئبىر بەكەتتىك" ئبىرتىپ، قىزمەت وتەۋ ونىمدىلگىن شكەرىلەي جوعارىلاتتى.

ۇعىسۇعا قاراعاندا، 2015 ـ جىلى "بانكە ـ سالىق تەپەلداستىعى" بويىنشا نەسيە بەرۋ جۇمىسى ورىستەتىلگەننەن بەرى شىنجياڭ سالىق تاراۋلارى بانكەنى، قامسىزداندىرۋدى باقىلاۋ تاراۋلارىمەن سايكەسۇدى ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، بلگەرىندى ـ كەيىندى 28 بانكەمەن سەلبەستىك كەلىسىمىن جاساسىپ، "يۇنشۇيداي"، "ناشۇي Eداي" سياقتى 40تان استام ارناۋلى سەنىمدىلىك نەسيە ونىمدەرىن جاساپ شعارىپ، اناعۇرلىم ەگجەي ـ تەگجەيلى سەنىمدىلىك نەسيە سوماسىمەن، اناعۇرلىم كوپ نەگىزدى قارجى قۇراۋ ارناسىمەن شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارىدى جەتكىلىكتى تاڭداۋ كەڭىستىگىمەن قامدادى.

يگىلىككە كەنەلگەن كاسىپورىندار ـ دىڭ سالىق تاپسىرۋ سەنىمدىلىك دارەجەسىنىڭ A دارەجەدەن B دارەجەگە جانە M دارەجەگە كەڭەيتۋىنە بىلەسە، سەلبەستىك تاسىلدەرى دە ىنتەرنەت جەلىسىنەن تىسقارىدان ىنتەرنەت جەلىسىنە كەڭەيىپ، "بانكە ـ سالىق تەپەلداستىعى" بويىنشا نەسيەنىڭ جالپىعا تيىمدىلىك رولى كۇن سايىن كورىنەكتىلەنىپ، قامتۋ اۋماعى مەن يكەمدىلىك دارەجەسى جاقسارىلاتىن بىردەي دارەجەسىن جوعارىلاتىپ، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارىدىڭ قارجى قۇراۋى قيىن بولۇ، قارجى قۇراۋ شىعىنى جوعارى بولۇ ماسەلەسىن ونىمدى شەشتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

شىنجياڭ فۇلي جىنلۇن ماقتا توقىماشىلىعى شەكتى سەرىكتەستىگى جۇڭتاي توبى مەن سۇجوۋ جىنلۇن ماقتا توقىماشىلىعى شەكتى سەرىكتەستىگى 2014 ـ جىلى بىرگە قارجى قوسىپ قۇرعان جاڭاشا ئجىپ ئىرۋ كاسىپورنى. سەرىكتەستىكتىڭ باس دىرەكتورى حۇاڭ جيانشياڭ بىلاي دەدى: سەرىكتەستىك 1 ـ ايدا 12 مىڭ 180 تونىنا ئجىپ ئوندىردى، ئونىمنىڭ ئوندىرىلۇ ـ ساتىلۇ مولشەرى ئبىرشاما جوعارى، جاڭا جىلدا تاماشا باستاما اشتىق. سەرىكتەستىك سىفرلانعان وزىق توقىماشىلىق جابدىقتارىنا تولىق سۇيەنىپ، ئوزىنىڭ كوپ ئتۇرلى ئجىپ ئىرۋ فورماسىن، ئونىم قۇرىلىمىن جانە ئوندىرىس قۇاتىنىڭ كولەم ارتقىشىلىعىن ساۋلەلەندىرىپ، داعدىلى ونىمدەردىڭ ورنىقتى ئوندىرىلۇىن، قامدالۇىن قامتاماسىز ەتۋ العى شارتىندا، پارىقتى ئجىپ ئىرۋ ونىمدەرىن بەلسەنە اشىپ، ونىمدەردىڭ ئتۇرى مەن قۇرىلىم دەڭگەيىن بايىتىپ، ونىمدەردىڭ قوسىمشا قۇنى مەن بازارداعى باسەكەلىك قۇاتىن جوعارىلاتىپ، شىنجياڭنىڭ تومەنگى بۇىنداعى توقىماشىلىق، گۇل باسۋ، بوياۋ كاسىپورىندارىن مول شىكىزاتپەن قامدايدى. "14 ـ بەسجىلدىق" كەزىندە جۇڭتاي توبىنىڭ توقىماشىلىق بولەگى "توقىماشىلىق، بوياۋ، رەتتەۋ، قىزمەت وتەۋ" تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزگىنىن قالىپتاستىرىپ، توقىماشىلىق، كىيم ـ كەشەك كاسىبىنىڭ بايىاندى دامۇىن جۇزەگە اسىرىپ، ئتىپتى دە كوپ ادامنىڭ كاسىپتەنۇىنە دەم بەرۋدى جوسپارلاپ وتىر.

وسى زامانعى ساۋدا بولەگىنىڭ جۇڭتاي توبىنىڭ ئسىنىڭ ئساتتى باستالۇىنا قوسقان ۇلەسى دە زور بولدى. "1 ـ ايدا سەرىكتەستىكتىڭ ساۋدا سوماسى سايكەس مەزگىلدەگىدەن 113.15% ارتىپ، يمپورت ـ ەكسپورتتىڭ ورنىقتى ارتۋى جۇزەگە اسىرىلدى". شىنجياڭ جۇڭتاي يمپورت ـ ەكسپورت ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگى پارتكومىنىڭ شۇجيى، باس جوراسى شۇي جۇنفىك بىلاي دەدى: 2022 ـ جىلى سەرىكتەستىك "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جول" قۇرىلىسىنىڭ داۋ ورايىن مەتتى يگەرىپ، شەكارا اتتاعان ەلەكترۋندى ساۋدا جۇمىستارىن بار كۇشپەن كەڭەيتىپ، حالقارالىق ساۋدانىڭ داۋ كەڭىستىگىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتادى.

كاسىپورىننىڭ ئوندىرىسىن، تيجارات تىن تىڭعىلىقتى ويداعىداي ىستەۋمەن بىرگە، بيىل جىل باسىنان بەرى جۇڭتاي توبى باسىمدىققا يە كاسىپ سالاسىن جەتىلدىرۋدى، زورايتۋدى ارقاۋ ەتىپ، "نىسان قۇرىلىسى جىلى" قامال الۋ ارەكەتىن كۇش سالا اتقارىپ، شىنجياڭنىڭ ەكونوميكاسىنىڭ، قوعامنىڭ جوعارى ساپالى داموىنا كۇش قوستى.

ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭعىسى

سۇيىسپەنشىلىك ئبىر وتباسى ادامدارىنداي قاۋىشتىردى

□ انار بۇلت / شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئتلىشىسى ميھرگۇل عوپۇر

"ياۋ شەشە، دەنساۋلىعىڭىز جاقسى ما، ئسوز جوق، ۋاعىندا تاماقتانىڭىز، اپتا سوڭىندا قاربالاستىعمىز ياقتاي سالا ئسىزدى كورگەلى بارامىز"، ـ دەدى كوكتەم مەرەكەسى قارسالڭىندا قاراماىلى قالاسى مايتاۋ رايونى جينشان جولى مالىسىندەگى "نيەتتەستەر" تاعامجايىنىڭ قوجايىنىڭ جاقسى ەكەندىگىن بىلگەندە ونىڭ جۇزىنەن كۇلكى ەستى.

2008 ـ جىلى ماموت پەن ايەلى ورگۇل اشىم تۇرمىس قاممەمەن قاشقاردان مايتاۋعا كەلەدى، مايتاۋ رايونىندا ىعى ئبىر كاسىپورىننىڭ جۇمىسشىلار اسىحاناسىندا جۇمىس ىستەگەن كەزدەرىندە اسحانادا جۇمىس ىستەيتىن ياۋ شۇمەيمەن تانىسادى. ياۋ شۇمەي جىلى ئجۇزدەى، اشىق ـ جارقىن ەدى، جايشىلىقتا ماموت ەرلى ـ زايىپتىلارعا امان ـ سالەم جاسايسىپ تۇرادى. "سەندەردى كورگەندە بالالارىمدى كورگەندەي بولامىن. ولار تاعى ئبىر قالادا جۇمىس ىستەيدى، وتباسىنان شالعايدا ئجۇرۇ وڭاي ەمەس، تۇرمىستا قيىنشىلىقتارىڭ بولسا ماعان ايتىپ تۇرىڭدار"، ـ دەيدى، ياۋ شۇمەيدىڭ وسى ئسوزى ماموتتى قاتتى اسەرلەندىردى.

اڭگىمەلەسۋ بارىسىندا ياۋ شۇمەي ماموتتىڭ جالداپ تۇرعان ئۇيىنىڭ ساتىلاتىندىعىن، ۇيلەسىمدى تۇرارجاي تابا الماعانىن ئبىلىپ، ولاردى وتباسىندا ۋاقىتشا تۇرۋعا قىزۋ ىنتامەن ۇسىنىس ەتەدى. "قاتتى تەبىرەندىم، ول شەشەمەمەن قارايلاس، ئبىزدى جاقىن تارتادى، ئبىز ەرىكسىزدەن ونى 'شەشە' دەپ اتاپ كەتتىك"، ـ دەدى ماموت اسەرلەنە.

ئبىر كۇنگى قاربالاستىقتى ايقاتاپ ۇيگە قايتقاندا، ماموت ئۇي شارۋالارىن تالاسا ىستەيدى. قولى بوساي قالعاندا، ەرلى ـ زايىپتى ەكەۋى ياۋ شۇمەيدەن مەملەكەتتە ئبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ئتىل ـ جازۋدى ۇيرەنىپ، اسپازدىق ونەرىنەن ئتالىم الدى، كوپ ۋاقىت دامدەس بولعان كۇندەردە ولار ئبىر ـ بىرىنە قارايلاسىپ، بارعان سايىن جاقىن وتەدى.

2009 ـ جىلى ورگۇل بالا كوتەرەدى، ياۋ شۇمەيدى اۋرەلەمەۋ ئۇشىن ەرلى ـ زايىپتى ەكەۋى باسقا تۇرارجاي تابۋ بەكمىنە كەلەدى. كوشەردە ماموت ياۋ شۇمەيدىڭ قولىن قىسا ۇستاپ: "ياۋ شەشە، دەنساۋلىعىڭىزدى، ئسوز جوق، جاقسى كۇتىڭىز، ئبىز ۇنەمى كەلىپ تۇرامىز"، ـ دەيدى.

كەيىن ماموت ەرلى ـ زايىپتىلار قاجرلى ەڭبەگىنە سۇيەنىپ، قارجى جيىپ، شارۋاشىلىق قۇرۋ ويىنا كەلەدى. العاش شارۋاشىلىق قۇرعان كەزدە ۇيلەسىمدى دۇكەن تابا الماۋ، شارۋاشىلىق جۇرگىزۋ كۇالىگىن قالاي ئبىترۋدى بىلمەۋ سياقتى ئبىر قىدىرۋ قيىن ماسەلەلەر ماموتتىڭ باسىن قاتىرادى. الەۋمەتتىك اۋماق قىزمەتكەرلەرىنىڭ كەيىن، ونىڭ شارۋاشىلىق جۇرگىزۋ كۇالىگىن بىترۋىنە كومەكتەسەدى، ۇيلەسىمدى دۇكەن جالداۋىنا جارەمدەسەدى.

2016 ـ جىلى ماموتتىڭ اسحاناسى جۇمىس باستاپ، "نيەتتەستەر" دەپ ات قويادى. "ئار ۇلت اعا ـ باۋىر، اپەكە ـ سىڭلىلەردىڭ كومەگى بولماعاندا، ەكەۋمىزگە عانا سۇيەنىپ ەشتەڭە بىتىرە الماس ەدىك، تاعامجايىمىزدىڭ ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ تەرەزەسى بولۇىن ئۇمت ەتەمىن"، ـ دەدى ماموت.

2021 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى ياۋ شۇمەيدىڭ 74 جاسقا تولعان تۇعان كۇنى ەدى. قاراماىلى قالاسى مايتاۋ رايونى جينشان جولى ئمالسى 4 ـ الەۋمەتتىك اۋماعىنىڭ قىمىل ۇيىندە ماموت كورشىلەردى شاقىرىپ، ياۋ شۇمەيدىڭ تۇعان كۇنىن بىرگە تويلايدى. "بالام، بۇل ومىرىمدەگى ەڭ ئماندى، ەڭ ۇمىتىلماس تۇعان كۇن بولدى، راقىمەت ساعان"، ـ دەدى ياۋ شۇمەي ونىڭ قولىن قاتتى قىسىپ.

بولماشى سۇيىسپەنشىلىكتەر ماموتتىڭ مايتاۋ رايونىندا ىرگە تەۋىپ قالۇىنا مۇمكىندىك جاسادى، تاعامجايدىڭ ساۋداسى كۇن سايىن جاقسارىپ، ونىڭ قوعامعا قارىمجى قايتارۋىنا قوزعاۋشى كۇش سىيلادى. مەرەكە ـ مەيرامدا ول ئدامى ئتىل ۇيىرەتىن پالاۋ جاساپ، جەتىم ـ جەسىر سۇيەنشسىز قارتتارعا جەتكىزىپ بەردى؛ قاقاعان قىستا، شىلڭگىر ىستىقتا ول ورتا تازالعى جۇمىسشىلارىنان حال سۇراۋدى ۇمىتپادى؛ مەيلى قاي جەردە اپات تۇىلسا، ول قاشاندا اقشا، زاتتىق بۇيىم جىلۇعا اتادى، سونەمەن بىرگە باسقا دۇكەن يەلەرىن بىرگە ات سالسۇعا ۇندەدى.

"سۇيىسپەنشىلىك ۇلتقا بولىنبەيدى، ئار ۇلت اسىلىندە ئبىر وتباسىنىڭ ادامدارى ەدى، ئوزارا كومەكتەسىپ، ئبىر ـ بىرىمىزگە سۇيەنگەندە عانا بارلىق قيىنشىلىقتى جەڭە الامىز"، ـ دەدى ماموت.

(باسى 1 ـ بەتتە)

بۇكىل ەل بويىنشا اۋدىل ـ قىستاق سايالىنداعى ئتۇيىندى (قىستاق) قالاشقتى قۇرۋدى ۇزدىكسىز بلگەرىلەتەدى ئارى 4A دارەجەلى سايالىنداعى كورىنىس وڭىرىنەن، اۋتونوميالى رايون بويىنشا كەشكى ماەدەيىت جانە سايالىنتتىق تۇتىنۇ شوعىرلانعان رايوننان ئبىر توبىن باعالايدى.

سونىمەن بىرگە رايونىمىز ماەدەيىت پەن سايالىنتتىق توعىسپالى دامۇىن جەدەل بلگەرىلەتىپ، اۋتونوميالى رايون دارەجەلى "بەيزاتتىق ماەدەيىت مۇرالارى بازارىنان" بەسەۋىن تۇلعالاپ، ونەركاسىپ سايالىنتىنان ۇلگى كورسەتەتىن بازالاردى باعالاپ، ئجۇزىم شارابى ماەدەيىتى، سايالىنت سارا جول جەلىسىن تۇلعالاماقشى؛ جەر ـ جەر بەيزاتتىق ماەدەيىت مۇرالارى، ماەدەيىتتىك بۇيىمدار، ۇلتتىق سالت ـ سانا سياقتى بايلىقتاردى تولىق كادەگە جاراتىپ، ماەدەيىتى جاسامپازدىعى ونىمدەرى مەن سايالىنت تاۋارلارىن اشىپاقشى.

مۇنان سىرت، رايونىمىز قىزىل سايالىنت، اۋدىل ـ قىستاق سايالىنتى، ئوز كولىگىمەن سايالىنتاۋ، ماەدەنى ەسكەرتكىش، ماەدەيىت مۇراجاي سايالىنتى، ۇلتتىق سالت ـ سانا سايالىنتى سياقتى نەگىزگى تاقىرىپتىق جول جەلىلەرى مەن ونىمدەردى اشۋ جاعىنا كۇش سالىپ، التاي ـ قوم تاس جولى، G219 مەملەكەت تاس جولى، S101 تيانشان جاعرابيالىق ناقشىنى ئدالزى سياقتى ئوز كولەگىمەن سايالىنتاۋ سارا جول جەلىسىن تۇلعالاماقشى.

بەيجيڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسى شىنجياڭنىڭ قار ـ مۇز كاسىپ سالاسىنىڭ داموىن بلگەرىلەتتى، رايونىمىز التاي تاۋىنىڭ، تيانشانىنىڭ سولتۇستىك بوكتەرىنىڭ قار ـ مۇز كاسىپ سالاسىنىڭ دەڭگەيىن ئوسىرىپ، دارەجەسىن جوعارالاتۋ مەن كولەمىن شوعىرلاندىرۋدى ئتۇىندى بلگەرىلەتىپ، ونىمدەردى ۇزدىكسىز جاڭالاپ، كاسىپ كۇيىن بايىتپاقشى.

رايونىمىز سايالىنتاقا قىزمەت وتەۋ ساپاسىن ونان ارى جوعارىلاتىپ، ۇگىتتەۋدى، تانىستىرۋدى كۇشەيتىپ، شىنجياڭ مادەنيەت پەن سايالىنتتى ۇگىتتەۋ ستەرەولىدى تورىن قۇرۋ ارقلى ىنتەرنەت جەلىسىندە، ىنتەرنەت جەلىسىنەن تىس مادەنيەت پەن سايالىنتتى تانىستىرىپ، "شىنجياڭ جاقسى جەر" سايالىنت مارىكاسى اتاعىن ونان ارى اسقاقتاتپاقشى.